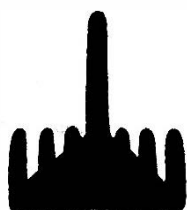

Årbok for Karmsund 1997-1998

Karmsund Folkemuseum

Haugesund 1998

Haugesund Bok & Offset A.S

Gjestgiverstedet i Kronå slik en ukjent maler så det i begynnelsen av 1800-tallet.

Det tilsvarer godt beskrivelsen i skiftet. I bakgrunnen den gamle Skåre-kirken som ble revet i 1858.

Foto: Frå Haug ok Heidni 1/87

Skifte etter HANS SØRENSEN WAAGE, gjestgiver i Haugesundet, og hustru KIRSTEN LIND

Av: Erling Vorland

I april 1795 døde gjestgiveren i Kronå i Haugesundet. Han het Hans Sørensen Waage og hadde vært gjestgiver her siden han i 1775 giftet seg med Kirsten Claudtr. Lind fra Bergen. Hun var da enke etter den forrige gjestgiveren i Kronå, Jon Jensen.

«Hans i Croen» ble begravet den 9. april på kirkegården ved den gamle Skåre-kirken, som sto tvers over Haugeveien fra nåværende Skåre kirke. Tre år tidligere var konen hans, Kirsten, også blitt begravet der. Det var ganske stor aldersforskjell på dette gjestgiverparet. Da de giftet seg, var Kirsten 70 år mens Hans bare var 32. Det kan vel være nærliggende å gjette på at Kirstens gjestgiversted med tilhørende «Høy Kongelig Giæstgiver Privilegium» ikke har vært uten betydning for Hans. Gifte ble de i alle fall.

Nå var de altså begge døde, og deres etterlatte gods skulle fordeles. Barn hadde ingen av dem, så arven gikk til ut-arvinger (ikke livsarvinger). Et gjestgiversted var ikke noe småtteri å gjøre opp. Det kunne være ganske drygt å komme gjennom for skifteretten. Alt skulle medtas, både stort og smått. Skiftet etter Hans og Kirsten var ingen unntagelse. Det fyller 10 sider i skifteprotokollen, skrevet så smått og tett som bare mulig. Men så får vi da også vite en hel del om hvordan forholdene var for 200 år siden.

Allerede den 13. april, fire dager etter at Hans var begravet, innfant skifteretten seg i Kronå for å registrere og vurdere dødsboet. Skifteforvalter var sorenskriver Henrich Bull. Han hadde med seg lensmannen i Skåre og Avaldsnes, John Andreas Walleur, og to av futen behørig oppnevnte vidner og vurderingsmenn, Sr Ole Berg og bonden Aanen Torkildsen Sørhaug. Og skifteforvalteren hadde nå fått rede på hvem som var arvinger.

Hans Sørensen var fra Avaldsnes. Han var sønn til Søren Askildsen Vaage, som hadde vært gift 3 ganger og hatt seks barn. Bare to av dem levde nå og var arveberettigede. Kirsten hadde ingen søsken i live, men en avdød søster hadde tre barn som var arvinger, og de hadde meldt seg. Arvinger blir altså:

På mannens side:

Hans brødre Askild Sørensen, som bor på Fiskå i Avaldsnes, og Søren Sørensen, som oppgis å bo i Bergen.

De var begge tilstede, var gifte og myndige.

På tidligere avdøde hustrus side:

Søstersønn Claus Christian Rønne, 65 år gammel

Stads Capitain Peder Schavenius Rønne, 63 år gammel,

søsterdr. Maren Elisabeth Schavenius Salig Jan Kongstads, enke og 70 år gammel.

Alle disse tre bor i Bergen og på deres vegne møtte Jomfru Bergitte Cathrine Moursund som overleverte skifteforvalteren en skrivelse av 9/4 1795 med følgende innhold:

«Ærbødigst Pro Memoria!

«Da min Morbroder Hans Sørensen Waage, Giæstgiver i Kroen i Hougesund i Carmsund, fornylig er bortdød og hans samt forhen afdøde Hustrue Kirsten Linds felles Boe nu skal skiftes mellem begges ud Arvinger efter Loven, Maae ieg undertegnede Tienstlig berette Deres Velbyrdighet som Districtets Skifteforvalter at ieg er en Kiødelig Søster Søn af Kirsten Lind samt haver en Broder og en Søster til her i Byen, hvilke lige Grad som ieg er hende beslegted; Paa hendes Side gives ikke paabuden Væрге og da ieg ikke selv kan komme tilstæde, har ieg formaaet Jomfrue Moursund der Conditionerer hos mig og frembringer dette, at være nærværende paa Arvetompten, for at paasee min Ret ved Boets Registrering, og at altsammen Lovmessig tilgaar; Ieg anmoder Tienstlig at naar Registreringen er afholdt, maae mod betaling erholde en Verificeret Copie deraf, og hvad hun i et eller andet tilfælde Disponerer og forlanger til mit bedste, haaber ieg accorderet, da det skeer med mit forlangende og samtykke, - Bergen den 9e April 1795. - paa Egen og Broders med Søsters Vegne.

Peder Schavenius Rønne, Stads-Capitain, gammel 63 aar.

P.S. Min Broder Navnlig Claus Christian Rønne, gammel 65 aar.

Min Søster Maren Elisabeth Schavenius Salig Kongstads, 70 aar,

Alle 3de Boende i Bergen og myndige. -

Til S:T: Herr Cancellie Raad og Sorenskriver Henrich Bull.»

Vi ser at det er den yngste av søskenene, Peder Schavenius Rønne, som på egne og søskens vegne har skrevet dette P.M. Han er Stads-Capitain, og denne tittelen sørger han alltid for å få med. Den må ha vært betydningsfull, iallfall for ham. Det var en offisersgrad i Borgervæpningen, et korps av byens borgere, opprettet i en del byer til ordensvern og forsvar av byen om nødvendig. Han må vel nettopp være den rette til å ta seg av Bergens-trioens interesser. Skrivefør ser vi også at han er. At han kaller Hans Sørensen Waage sin morbror, spiller vel mindre rolle. Det er ingen tvil om at de tre er Kirsten Linds arvinger og at de skal være med og dele kaka. Og nå dukker også en ny person opp på arenaen. Det er jomfru Moursund, hun som har levert brevet ovenfor til skifteforvalteren. Peder Rønne sier at hun «Conditionerer» hos ham. Dette skulle vel helt enkelt bety at hun var i hans

tjeneste. Men Stads-Capitainen må vel ha vært uvanlig heldig i valget av tjenestefolk. At hun må ha vært særs dyktig og allsidig er sikkert. Jomfru Moursund blir pålagt å være til stede ved boets behandling og påse at arvingene i Bergen får sin rett. Hun skal til og med passe på at «altsammen Lovmæssig tilgaar». Og hun får uinnskrenket fullmakt til å handle og beslutte på vegne av de tre. «Hendes bestemmelse skal være af samme Kraft og Forpligtelse for os som om det var gjort Personlig af mig, min Broder og Søster,» sier Peder Rønne, og de to andre bekrefter det. Litt av en tillitserklæring!

Nå skulle så dødsboet gjennomgås i alle detaljer, registreres og vurderes. Som vanlig ved skifter, ble de tilstedeværende først «med alvorlig formaning advarede at opgive alt hvad de ved til Boets Bedste og intet i nogen maade at fordølge». Lensmannen hadde allerede tidligere forseglet boet på skifterettens vegne, og bare skifteretten hadde mandat til å åpne igjen. Dette gjorde den nå, og så gikk vurderingsmennene på med krum hals. Det tok dem fulle 3 dager å komme gjennom alt. Vi får gjøre det litt enklere og prøve å klare det på litt kortere tid.

Altså går vi dristig over til registreringen.

Huser

På gjestgiverstedet Kronå stod det fire hus: to stuer med kakkelovner og to sjøboder. Registreringsmennene verdsatte dem til 200 rd tilsammen, men arvingen Søren Sørensen bød 300 rd for gjestgiveriet med påstående bygninger, og dette ble godtatt av de andre arvingene.

Et gammelt maleri av en ukjent kunstner viser strandstedet Kronå. Det må være omtrent fra den tiden da dette skiftet ble holdt. Her ser vi de fire husene som gjestgiverstedet eide, to stuer med en sjøbod på hver side. I registreringen er også nevnt «en ude Quern med Huus og tilhørende Redskab, vurdert for fem rd». På maleriet kan en se to små uthuser bak de andre husene. Et av dem må vel kanskje være kvernen. Og et eldhus måtte der vel også være?

Jordegods

Etter skjøte av 10. sept. 1790 eide stervboet garden Stange i Augvaldsnæs Skibrede av skyld 3 1/4 pund korn. Den ble verdsatt til 1100 rd. Garden var delt opp i sju bruk som var bygslet bort til de sju oppsitterne. Nå var de interessert i å få kjøpe sine bruk, og de bød under hånden 1500 rd tilsammen for dem. Også dette ble godtatt av arvingene. Brukene var av ulik

størrelse, og kjøpesummen fordelte seg slik på oppsitterne:

Sjur Jacobsen	400 rd
Ole Osmundsen	200 «
Hans Knud Eliassen	250 «
Jahn Jahnsen	200 «
Rasmus Johansen	200 «
Johannes Johannessen	50 «
Osmund Nielsen	<u>200 «</u>
	<u>1500 rd</u>

Rede penger

En liten kiste har vært oppbevart hos broder Søren. Den er låst, men skifteforvalteren har nøkkelen. Nå blir kisten åpnet. Den er full av penger: norske og utenlandske sedler, gull- og sølvmynter. En lommebok inneholder 117 rd i sedler. I sju lerretspunger, nr. 1 til 7, var der i forskjellige mynter i alt 464 rd. Tilsammen ble det talt opp 663 rd 1 ort 6 sk., mer enn to ganger verdien av hele gjestgiverstedet med påstående huser.

Og videre ble det registrert:

Gull

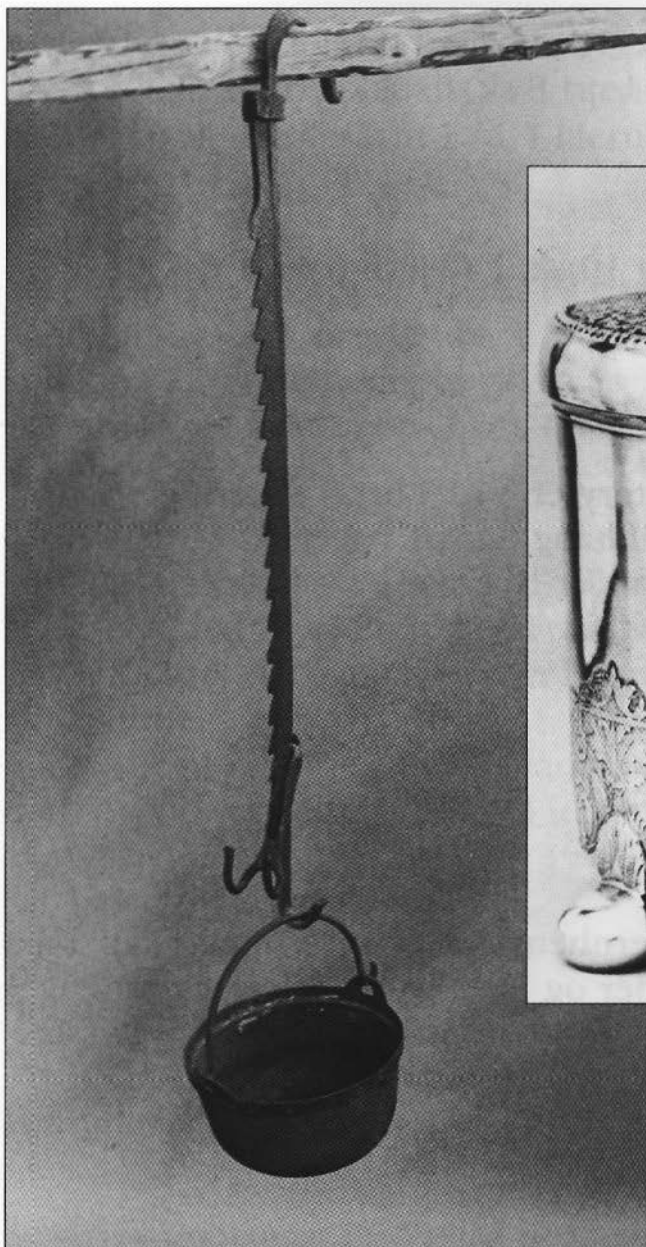
1 signetring - 5 rd, 1 ring med 3 steiner innfattet - 3 rd, 2 gullringer - 4 rd 2 ort, 1 par ermeknapper av gull - 4 rd.

Sølv

20 spiseskjeer - 43 rd 1 ort 8 sk, 8 teskjeer - 4 rd, 1 punsjøse - 2 rd 2 ort, 1 sukkerfat - 3 rd 1 ort, 1 sukkerklype - 2 rd 2 ort, 1 rørstokk med sølvknapp - 3 rd, 1 snusdåse med navnetrekk på lokket - 2 rd 1 ort, 1 lommeur med 1 sølvsignet - 15 rd, 1 par skospenner - 2 ort, 1 par knespenner 1 rd 16 sk, 1 par mindre skospenner 1 rd 2 ort, 26 hollandske knapper 1 rd 2 ort 12 sk, 1 glasskrus med sølvlokk 8 rd, 1 krus med sølvlokk og penge i lokket inngravert: Jens Torstensen 6 rd, 1 Do med sølvlokk uten penge mrk. Ig. Kg. 1768 5 rd 2 ort, 1 sølv svampehus 2 rd.

Kopper

1 kjel vekt 3b.pd. 11 rd 8 sk, 1 tekjel 2 ort 8, 3 mindre Do 2rd 16, 1

Norsk sølvkanne med bergensk sølvmedstempel 1782. Skjæring med jerngryte.

epleskivepanne med 5 rum 3 ort 8 sk, 1 kaffekanne med 3 føtter 2 ort, 1 mindre Do 1 ort, 2 små kopperpanner 1 ort 12 sk.

Messing

1 liten støter 1 ort 16 sk, 4 lysestaker 1 rd 3 ort 8 sk, 1 lysesaks 16 sk, 1 lyseplate 20 sk, 2 kaffekanner med kranse 2 rd 1 ort, 1 ildtest 16 sk, 1 fyrbekken med treskaft 1 rd 2 ort.

Tinn

13 tinnfat nr. 1 - 13 - 9rd, 1 gl. tekanne 16 sk, 1 presentertallerken 1 ort 8

sk, 22 dype tallerkener 4 rd 3 ort 6 sk, 1 krus med tinnlokk 1 ort, 10 flate tallerkener 1 rd 3 ort 12 sk, 1 pelemål 1 ort 8 sk, 1 sukkerfat 12 sk.

Blikktøy

1 vannsprøyte 1 ort 16 sk, 1 dørslag 10 sk, 1 rivjern 6 sk, 1 fiskespade 4 sk, 2 lysformer 8 sk.

Jern

1 gl. brønningsgryte 3 ort 8 sk, 6 matgryter 3 rd 3 ort, 4 skjæringer 2 rd, 1 ildtang og skuffel 2 ort 16 sk, 1 liten ildtang 8 sk, 1 vogevekt 1 rd 16 sk, 1 tollekniv 1 ort, 1 stekespidd 1 ort, 1 Punder hvorpå veies 4 voger 1 rd 2 ort, 1 bagstehelle 16 sk, 1 fyrfat 8 sk, 1 fyrfat 12 sk, 1 liten brandfot 4 sk, 1 strykejern med 2 bolter 12 sk, 1 torvhake 1 ort, 1 par løshaker 8 sk, 1 skytegevær 1 rd 2 ort, 1 donkraft 1 rd 3 ort.

Tre

1 eike-dragkiste med messing og jernhengsler 6 rd, 1 hengeskap med glassdør 2 rd, 1 seng med dreide stolper og blått og hvitt lerretsomheng 3 rd 2 ort, 1 seng med slette stolper og grønt Turkisomheng 2 rd, 6 Rysslær-

Eikekiste fra 1600-tallet, MHB 764, fra Risøy. Oppr. Hardanger. Foto: H. E. Johannesen.

stoler 4 rd 3 ort, 4 trestoler 2 ort, 1 speil med forgylt ramme og krone 2 rd 2 ort, 2 eike-klaffebord 2 rd 1 ort, 3 jernbeslåtte klekister med lås og nøkler 1 rd 2 ort 8 sk, 1 eikeskrin 1 rd, 1 klerulle med stokker 1 rd.

Steintøy

12 par brune tekopper - 1 rd, 17 par blå og hvite tekopper - 1 rd 1 - 16, 6 spillkummer - 1 ort 12 sk, 1 porselensbolle - 2 ort 10 sk, 1 porselens spillkum - 1 ort, 2 boller av grovt steintøy - 14 sk, 1 sort melkepotte 4 sk, 5 par porselens tekopper - 1 ort 16 sk, 12 asjetter 2 ort.

Lintøy

4 par linlerrets-laken 12 rd, 15 par strylerrets-laken 26 rd 2 ort, 10 lerrets-skjorter - 8 rd 1 ort 8 sk, 12 lerrets-putevar hvorav endel med kniplinger 6 rd 2 - 8, 2 trykte lerrets-teduker 3 ort 20 sk, 10 dreiels-bordduker - 7 rd 16 sk, 1 dreiels-serviett - 16 sk, 1 blått og hvitt forkle - 1 ort, 2 strylerrets håndklær - 1 ort - 2 gl. dreiels håndklær - 16 sk, 2 gl. lerrets-håndklær - 12 sk, 4 gåsøyede servietter - 2 ort, 4 lerretsgardiner med 2 kapper - 1 ort, 4 1/2 alen grovt linlerret - 7 rd, 3 ort 3 sk, 3 1/2 alen ublekt strylerret - 1 ort 4 sk, 3 1/4 alen dynevar - 1 ort 15 sk.

Sengklær

1 blomstret kattuns-overseng med dunfyll 3 rd 2 ort, 1 rød- og hvitrandet hjemmevevet overseng med fjærfyll - 5 rd, 1 rød- og gråstripet hjemmevevet overseng med fjærfyll - 4 rd, 3 oversenger med fjærfyll - 8 rd, 7 undersenger med fjærfyll - 20 rd, 8 hodeputer med fjærfyll - 8 rd 2 ort, 1 do. med seilduksvar - 8 sk, 3 gl. åklær 1 rd 2 ort, 1 Compress - 1 ort, 3 kvitler - 2 ort 4 sk, 1 overseng med strylerrets var og fjærfyll - 2 ort 16 sk, 1 hodepute med do. var og fyll - 1 ort.

Vi får også høre hva gjestgiverparet selv kledde seg i.

Konens gangklær var

1 sort silkedamask-skjørt - 4 rd, 1 sort damask-kåpe med gråverksfor og små sølvhaker - 4 rd, 1 sirs-skjørt, hvitt i bunnen, og en hvit Demittes-trøye, tilsammen for 4 rd, 1 blått og hvitt sirs-forkle - 2 ort 16 sk, 3 hvite lerretsforklær - 2 rd 8 sk, 1 Vettelduks do, -1 rd, 1 fløyelshette med kniplinger - 1 ort 8 sk, 1 rødt og hvitt bomullsskjørt - 1 rd 2 ort, 2 rødspettede ulltrøyer - 1 rd 1 ort.

Mannens gangklær var

Blådress, jakke og vest - 6 rd, 1 Bemin-jakke - 5 rd, 1 sort jakke og fløyelsvest - 4 rd, 1 brun Rattins-frakk 6 rd, 1 blå kledes-frakk 2 rd, 1 blå kledes-kavai - 7 rd, 3 par fløyelsbukser - 3 rd 2 ort 16 sk, 2 gl. plysjbukser - 1 rd 8 sk, 1 sort Everlasting-vest 1 rd.

1 sirs-kattuns trøye med 22 sølvknapper - 2 rd 3 ort, 1 stor Kallemankes-trøye med 21 sølvknapper - 3 rd 2 ort, 1 rødspettet trøye med tinnknapper - 2 ort, 1 sparklet bommullstøys vest - 2 ort 16 sk, 1 rød og hvit bommullstøys do. med tinnknapper - 2 ort, 1 hvit Demittes do. uten knapper - 2 ort, 1 gul Nankins do. - 1 rd, 1 hjemmevevet tøys undertrøye - 1 rd 1 ort, 2 brune kledestrøyer - 2 rd 1 ort, 1 gl. blå lue 3 ort 8 sk, 3 blåstripete lerretsunderbukser 1 rd, 1/ 1/2 alen blåstripet lerret - 20 sk, 8 par strømper - 2 rd 4 sk. - 5 alen stampet vadmel 1 rd 4 sk, 2 par lerrets-händermer - 1 ort, 1 fin hatt - 1 rd, 1 grovere do. med fløyelskant - 2 ort 12 sk, 1 rød lue med skinnbrem - 2 ort 16 sk, 3 parykker - 1 ort, 1 nøste skreddertråd - 16 sk.

Bøker

«Pasjons Tanker om Christi Lidelse» - 10 sk, «Søe-mands Siæle Roe» - 12 sk, 3 kirke-salmebøker - 12 sk.

Båter og fiskeredskaper

1 stor vengbåt, 2 1/2 lest, med seil og alt tilbehør - 40 rd, halvparten i en gammel notbåt - 2 ort, 2 nye færingsbåter - 5 rd 1 ort, 1 gl. færingsbåt - 1 rd 2 ort, 1 færingsbåt-seil med fokk - 3 ort, halvparten i en makrellnot 60 favner lang og 10 favner dyp, 16 rd, halvparten i en liten mortenot - 4 rd, 2 gl. vårsildgarn - 16 sk, 1 gl. lyre-

Vengbåt fra Baustad, Nedstrand. MHB 5414. Vengbåtene ble brukt til å frakte varer. I vengen, eller kabytten bak, kunne 2-3 mann ha soveplass og koke mat. Foto: Sverre G. Hauge.

garn - 16 sk, - 1 utleggslinje med 40 angler - 2 ort 16 sk, 1 gl fiskesnøre med blystein - 16 sk, 2 flyndregarn 2 ort, 2 par nye årer - 20 sk.

Verktøy

1 dreiestol med 5 jern - 1 ort 8 sk, 1 skrubbhøvel - 4 sk, 1 sletthøvel - 6 sk, 1 listhøvel - 6 sk, 2 buesager - 22 sk, 1 bandekniv - 8 sk, 1 hovtang - 10 sk, 1 hammer - 8 sk, 2 økser - 2 ort, 3 huggjern - 18 sk, 1 lite kubein - 4 sk, 1 jernpasser - 6 sk, 2 bordtaksnavere - 20 sk, 1 kuleform - 4 sk.

Kramgods

1 Pd. Indigo - 3 rd 2 ort, 1 lodd krutt - 1 ort, 1 1/2 lodd Berlinerblått - 12 sk, 5 bunter fiolinstrenger - 1 ort 8 sk, 1 brev store knappnåler - 15 sk, 5 fingerbøller - 10 sk, 14 dusin tinnknapper - 1 ort 18 sk, 7 dusin hornknapper - 1 ort 4 sk, 1 stue slag-ur - 4 rd, 2 voger bladtobakk - 9 rd, 27 ruller tobakk - 1 rd 1 ort 15, 16 ruller beste tobakk - 2 rd, 1 vog 21 mrk humle - 15 rd 2 ort, 1 slump grønnsåpe i en holk - 3 ort, 18 1/2 vog bjørkebark - 3 rd 8 sk, 4 tønner hjemme-malt - 12 rd, 3 1/2 tønne spansk salt, 8 rd 2 ort, 12 bunter skårne band - 2 rd, 27 stk. diverse sorter bord - 1 rd 2 ort 18 sk, 10 stk. furutønner - 1 rd 2 ort 16 sk, 1 halvtønne - 10 sk, -1 fjerding - 8 sk, 16 stk. torskeangler - 12 sk, 1 skålvekt med balanse - 3 ort, 1 mindre do. - 16 sk, 9 se-glasser - 2 ort 2 sk, 1 kaffekvern - 3 ort, 1 trekolle - 12 sk, 4 grove steintallerkener - 4 sk, 1 par sko - 2 ort 16 sk, 2 korger - 12 sk, 30 alen svarte florettesband - 2 ort 18 sk, 40 alen svarte ullband - 2 ort 8 sk, 33 alen blå do. - 2 ort 18 sk, 15 alen grønne florettes-band - 1 ort 6 sk, 7 alen røde do. - 14 sk, 6 par hvite beinskafte kniver - 1 rd, 3 par svarte treskaftede kniver - 1 ort 12 sk, 1 matskap med lås og hengsler - 3 ort, 1 justert alen-mål - 1 ort, 1 lykte med glassruter - 1 ort 8 sk, 1 bord-benk - 1 ort 8 sk, 1 lite firkantet bord og skuffe med lås for - 1 ort 8 sk, 1 bord med bord-stol og forsete - 3 ort, 8 pk. rypehagl - 1 rd, 2 blikktrakter - 12 sk, 1 stein-reknetavle - 12 sk, 3 nistebommer med lås - 3 ort 12 sk, 1 par ull-karder 1 ort, 1 eikeskrin med sjøkoraller - 1 rd.

Adskilligt

1 tine med 150 dobbelte nagler, 190 mindre og 50 stk. enkelte for tils. 1 rd 1 ort 16 sk, 1 stort flaskefor med 9 flasker - 4 rd, 1 mindre do. med 12 flasker - 2 rd, 1 do. med 6 flasker - 1 rd, 1 korg flasker - 2 rd, 24 tomme flasker - 3 ort, 17 kanner Hamburger brennevin - 8 rd 2 ort, 1 1/2 skjeppe brygg i en eikedunk - 1 rd 1 ort, 1 tom eikeholk med lokk - 12 sk, 1 eikefjerding - 8 sk, 5 mrk. hamp - 1 ort 1 sk, 4 mrk. spunnet i do. garn - 1 ort

4 sk, 1 kar på 5 tnr. - 1 rd 2 ort, - 1 do. på 4 tnr. - 1 rd 1 ort, 1 do. på 3 tnr. - 1 rd - 1 do. på 2 tnr. - 3 ort, 2 do. på 1 1/2 tn. - 2 ort 8 sk, 1 do. på 1 tn. - 1 ort, 1 målehalvtønne med jernband - 2 ort 16 sk, 1 skjeppe mål 1 ort 8 sk, - 2 eiketønner med lokk - 4 ort, 3 eiketønner uten lokk - 2 ort 16 sk, 1 kornbørre - 3 ort, 1 klekiste med lås, nøkkel og beslag - 2 ort 16 sk, 1 lite nytt kar med lokk - 1 ort 8 sk, 1 eikeholk med lokk - 10 sk, 1 furuholk med lokk - 6 sk, 1 rottefelle - 6 sk, 1 sikt - 6 sk, 1 gl. børre med lås og jern - 16 sk, 1 hegle - 1 ort, 1 snuskvern - 4 sk, 8 sekker - 1 rd 1 ort 8 sk, - 1 melkebøtte - 4 sk, 1 hespetre - 4 sk, 1 sytrau - 12 sk, 3 store seildukssekker - 3 ort, 1 humlesil - 2 sk, - 1 eike-halvtønne - 8 sk, 9 eike-ankere - 6 ort, 4 vannbøtter - 8 sk, 19 mrk. kokt linlerrets-garn - 3 rd 16 sk, 1 slipestein - 1 ort, 1 bryggekar på 2 tønner - 2 ort 8 sk, 1 mindre do. - 2 ort, 3 tønner havre - 6 rd, 1/4 tønne fransk salt - 2 ort, 6 skilderier 1 ort, 1 garnvinde - 4 sk, 2 voger never - 1 ort 8 sk, etter vurderingsmenneskes skjønn ansees en del brenneved for 4 favner a 5 ort 8 sk - 5 rd 1 ort 8 sk, 2 rå huder vektig 1 våg - 2 rd, 2 tønner rugmel - 10 rd, 1 utekvern med hus og tilhørende redksaper - 5 rd, 1 tønne kalk - 20 sk, - 14 stk. sperrer 20 sk, 4 tylfter hun - 2 ort 16 sk, - 1 stort nøst - 8 rd, 1 galte-gris - 1 rd, - alt smått trefang bestående av bøtter, stamper, fater og skåler etc. ble ikke taksert, men overlatt til nærmere vurdering ved auksjonens avholdelse. -

Så var da skifteretten etter tre sikkert lange og travle dager kommet til veis ende med registrering og vurdering av boet. Alt løsøre skulle nå selges på auksjon. Ennå et aktivum ble lagt fram, nemlig en obligasjon av 15. mai 1794 fra John Trulssen Grønhidler, stor 99 rd. Den må også tas med i skiftet. Og alle som driver handel pleier å ha en del utestående fordringer, såkalt bokgjeld. Slik var det også her. Lensmann Walleur var satt til innkassator, og han la fram en liste over boets debitorer.

Riktig nok sier Walleur at noe av dette er betalt, men noe endelig beløp får vi ikke vite. Nå spiller ikke dette særlig rolle for oss. Det som har interesse er hva der stod igjen da oppgjøret skulle foretas, og det har vi. Der stod da fremdeles igjen 13 rd 3 ort 6 sk. som kommer i oppgjøret som «Uviss gjeld». Av en eller annen grunn er to beløp ikke kommet med på listen fra Walleur. Det ene er Ommund Rossebø 4 rd som ikke ble betalt og følgelig kommer med i regnskapet i likhet med «uviss gjeld». Det andre er Bent Bentsen Wiestad 3 rd 16 sk. Han har levert et par sølvspenner som pant, og her går det over til Askild Sørensen, både fordringen og pantet.

Det kan være ganske interessant å se litt nærmere på listen fra Walleur. Den inneholder 43 navn, men bare 10 av disse skylder mer enn 1 ort, så det blir svært mye småbeløp, helt ned i 4 sk. Som rimelig kan være, har størstedelen av kundene til Hans Sørensen vært fra Skåre, men vi finner da også en del utenfor. Vi merker oss Tyske Lars på Klosteret og Ole Houen på Moster.

Ludvig Fæøen	« - 3 - 4	Hans N B Støele	« - « - 16
Anders Bakken	« - « - 16	Rasmus Kijelsvig	« - « - 6
Anders Mannes	« - « - 8	Dams N B	« - « - 14
Barbro Hougen	« - « - 18	Helga Bakken	« - « - 8
Bent Bentsen Wiestad	« - « - 20	Halvor Qvale	« - « - 4
Dordie Bakken	« - « - 16	Tosten Dahlen	« - « - 16
Elling Rejtte	« - « - 4	Samson	« - « - 8
Goute Hagland	« - « - 8	Willum Dahlen	« - 1 - 8
Haldor	« - « - 16	Ole Fæøen	« - 1 - «
Hans Hovaasen	2-1 - 2	Ole N S Hauge	« - « - 13
Hans Torvestad	« - « - 18	Karie Qvale	« - « - 6
Helgie Klevene	« - « - 20	Rasmus Haugen	« - « - 12
Johannes Wold	« - 1- 4	Rasmus Førland	« - « - 4
Iver Fæøen	« - « - 23	Ole Lejte	« - « - 11
Johne Storesund	« - « - 4		
Johanne Gilie	« - « - 8	Tilsammen	<u>17 rd 3 - 20</u>
Johannes Rossebø	« - « - 17		
Lisbet Quærnenæsset	« - « - 22		
Lars Schochland	« - 1- 12		
Tyske Lars paa Klostere	1- « - «		
Magel Hovaasen	« - 1 - «		
Niels Hasseløen	« - « - 8		
Ole Houen paa Moster	« - 1 - 8		
Ole Førland den unge	« - « - 16		
Huusmand Ole Bøe	« - 1 - 7		
Wellum Spande	« - 2-12		
Østen Houge	« - « - 8		
Iver Bakken	« - « - 12		
Jens Sørhoug	« - « - 12		

Den 19. mai 1795 var skifteretten igjen samlet i Kronå til videre behandling av skiftet. Tilstede var stort sett de samme som ved første skiftesesjon. Jomfru Moursund møtte også nå for de tre arvingene i Bergen, og hun hadde også fått i oppdrag å være tilstede ved den forestående auksjon.

Salget av gjestgiverstedet Kronå til Søren Sørensen for 300 rd og av garden Spanne til oppsitterne for 1500 rd ble stadfestet, men det ble presisert at skjøte- og tinglysings-omkostninger måtte kjøperne betale. Auksjonen var berammet til 20. mai. Lensmann Walleur ble antatt til innkassator ved auksjonen mot vanlig gebyr 2%. Det ble framholdt at de registrerte penger i gull, sølv og Banco-sedler måtte bli utlevert til

Flaskefor. MHB 4076. Foto Karmsund Folkemuseum

arvingene «in natura» som forskudd på arven. Dette var skifteretten enig i, og besluttet straks å foreta utdeling.

Nå kom pengeboksen fram igjen, og i skiftevitnenes nærvær ble den åpnet på ny. Innholdet var som ved registreringen sedler og mynter

for tilsammen 663 rd 1 ort 6 sk.

Arvingene forlangte nå at pengene først skulle deles i 2 like deler hvorav mannens arvinger fikk en halvdel 331 rd 2 ort 15 sk

og konens arvinger den annen halvdel 331 « 2 « 15 «

tilsammen 663 rd 1 ort 6 sk

Dette hadde ikke skifteforvalteren noe imot. Han var sikkert glad for å slippe å foreta denne utdelingen, og hvordan utdelingen gikk for seg vet vi ikke noe om. Skifteprotokollen sier bare:

«Saaledes forrettet af C. F. Helling.

Som Vidner: I. A. Walleur. Ole Berg.»

Auksjonen over stervboets løsøre var altså berammet til den følgende dag, 20 mai. Det ble sikkert en livlig dag i Kronå. Og ikke bare den dagen, men også den 21. og 22. Det tok tre hele dager å få solgt unna alt sammen. Og på disse tre dagene solgte de for 909 rd 3 ort 6 sk.

Gamle Skåre kirke tegnet av Børge C. Mosgren.

Aar 1796 den 28. mai ble skiftet på ny tatt opp til slutning og avgjørelse. Vitner var nå: Christian Hansen og Diederich Hesse. To regninger på boet var kommet inn og måtte godkjennes av skifteretten. Den første var fra Søren Sørensen Waage, og nå opptrer han som gjestgiver. Regningen har følgende innhold:

«Regning! Udi Stervboet efter min afdøde Broder Hans Sørensen Waage for mad og Drikkende Vahrer saavel til Skifteforvalteren som de øvrige Skiftet vedkommende er i alt med gaet vel ved Registreringen som den siden afholdte Auction den Summa 12 rd. hvorfor ieg av Boet vendter vedbørlig udlæg.

Haugesund d: 24 Maii 1796. S. Sørensen Waage.» -

Og da skifteretten «billigede denne uimodsagde Regning, saa anføres Boet til utgift med 12 rd.»

Så var det regning nr. 2. Den gikk ikke så glatt igjennom. Og her dukker en ny person opp, nemlig Lars Erichsen Riisøen. Han opptrer her på vegne av kirke-eiersken, enkefru kanselliråd Barth, og har framlagt en regning med følgende innhold:

«P:M: I Stervboet efter avdøde Sr Hans Waage fordres af Kirke-Ejersken Frue Cancellie Raadinde Barth for Graven paa Kirkegaarden 1 rd og for Klokkernes Ringen ved Begravelsen 2 ort, iligemaade fordres for hans forhen afdøde Hustrue Kirsten Lind for Graven 1 rd. For Klokkernes Ringen til hendes Begravelse blev betalt den Tiid. - Efter Ordre og befaling afkrævet af Lars Erichsen Riisøen d: 14de April 1795.» -

Men dette falt ikke i god jord. Det ble protestert både skarpt og høylytt, fra arvingene i Haugesund personlig og fra de fraværende ved jomfru Moursund. Og Lars Erichsen fikk sitt pass behørlig påskrevet. De protesterte «imod denne af Lars Erichsen Riisøen sammensmurte Regning som i et og alt ganske stempler hans sande Character og Tænkemaade», og de framholdt på det kraftigste at «Lige som Kirke Gaarden staar aaben for ethvert dødt Legeme til deri at blive begravet, saa kunde det vel heller ikke nægtes afdøde Giæstgiver Hans Sørensen Waage og hans forhen afdøde Hustrue Kirsten Linds afsiælede Levninger deri at blive begravet uden derfor at betale Kirke Ejersken, hvilken Comparenterne ikke troede har nogen Deel i denne af den Snilde Lars Erichsen fremlagde Regning.»

Arvingene bad om skifterettens avgjørelse, og den lød slik:

«Deels paa grund af arvingenes benægtelse, og deels da de afdøde Ægtefolk sognede til samme Kirke de er bleven begravne udi, kan Skifte Retten ikke billige Lars Erichsen Riisøens paa Kirke Ejerskens Vegne indgivne Regning uden forsaauidt Arvingenes andeel deraf tilstaaes: Thi bliver det utgift deraf at anføre for Klokkernes Ringing ved afdøde Giæstgiver Hans Sørensen Waages begravelse med 2 ort. Den øvrige fordring henvises til Lands Lov og Ret at afgjøre.»

Lars Erichsen sier at innkasseringen skjer «Efter Ordre og befaling» fra kirke-eiersken, enkefru Barth. Arvingene tvilte på om hun i det hele tatt stod bak. De mente at det var «den Snilde» Lars Erichsens eget påfunn. Og det spørs om de ikke hadde mer rett i dette enn de selv (og også skifte forvalteren) visste. Erik Bakkevig forteller nemlig i «Kirkesalg i Karmsund og Sunnhordland» at Barths enke i 1794 solgte Skåre kirke til Johannes Ormsen Bergeland i Jelsa for 1500 rd. Hun var altså ikke eier av Skåre kirke i 1795, og da var det vel svært lite rimelig at hun kunne kassere inn avgifter på den. Vi må vel si at Lars Erichsen tapte denne runden. Men han tjente på

annet hold. Når vi kommer til sluttoppgjøret, er de 2 ort som skifteretten hadde tilkjent ham blitt til 2 rd. Da har han nok gnidd seg i hendene!

Det drar fremdeles ut med skiftet. Over 1 år er gått siden det ble åpnet. Nå var det tatt opp til endelig slutning. Alle detaljer skulle være ordnet, bortsett fra betalingen av Osmund Nielsens del av Stange, 200 rd. Men dette hadde arvingen Askild Sørensen påtatt seg ansvaret for, så det blir å belaste ham. Han har også sagt seg villig til å overta John Trulsen Grønhillers obligasjon på 99 rd. Intet skulle derfor være i veien for å foreta avslutning. Det ble ikke gjort.

Tiden går, og vi er nå kommet over i 1797. Fremdeles ingen avslutning av skiftet. Men nå oppstår en ny og virkelig alvorlig hindring. Det som nå skjer, er at skifteforvalteren, sorenskriver Henrich Bull, avgår ved døden. Det var ikke så lett å få en ny i plassen hans. Embetet ble stående ledig både vel og lenge. Det ble forsøkt å sette inn en stedfortreder for ham, men det gikk riktig dårlig. Etter flere klager fra almuen, ble stedfortrederen suspendert for «utilbørlig embetsførsel». Alle saker ble bare liggende, bl.a. en haug med skifter. Men så ble Friedrich Conrad Hansen konstituert som skifteforvalter. Han var mannen som til slutt greide å rydde opp. «Han fører sit embede med megen flid og virksomhed», sa amtmannen om ham. Men det tok jo noen tid å komme gjennom dokumenthaugen. -

Den 12. april 1800 ble det holdt «udleverelses Forretning af afgagne Cancellie Raad og Sorenskriver Bulls Embeds Vaqanse». Da fikk Friderich Conrad Hansen overlevert bl.a. dette skiftet «paa ustemplet Papier», og nå er det han som har ansvaret for det. Den 23. mai er han på tingstedet Gloppe, og nå skal skiftet bli sluttet. Vidner her er lensmann Peder Baarsen Møglebustad og Christopher Simonsen Lillesund. Av arvingene var brødrene Askild og Søren Sørensen tilstede. Alt det som ble referert og behandlet kjenner vi fra før, så det skal vi ikke repetere. Arvingene ble spurt om de visste noe mer å angi til inntekt eller utgift for boet, «hvortil de svarede ney». Og da ingen av de tilstedeværende hadde noe «at erindre», kunne skiftet slutes. Dette foregikk straks etter årets sommerting for Karmsund Fjæring.

Undertegnet:Gloppe Tingstæd d. 28 Maii 1800

F. C. Hansen, Constitueret Skifte Forvalter

Som Arvinger: Aschild Sørensen Fischaanen, Søren Sørensen Kroen,
begge med ført Pen.

Som overværende Vidner: Peder Baardsen Møglebusted,
Christopher Simonsen Lillesund.

Og så er vi endelig kommet til «oppgjørets dag», den 4. juni 1800, og vi møtes i Skifteforvalterens bopæl i Stavanger. (Han hadde nå fått myndighetenes tillatelse til å bosette seg i Stavanger.) Vidner er også på plass. Det er Sr Børge Thorsen og Friderich W. Hielm.

Og her skal vi nå få se det endelige resultat:

Boets aktiva

I kontanter (sedler og mynter i kiste)	663 rd 1 ort 6 sk
Solgt ved auksjon for	909 « 3 « 6 «
Salgssummen for garden Stange	1500 « - « - «
- « « Kronå gjestgiveri	300 « - « - «
Obligasjon av 15/5-1794 på John Trulsen Grønhiller	99 « - « - «

Utestående

Rest på bokgjeld	13 rd 3 ort 6 sk
Ommund Rossebø	4 « - « - «
Bent Bentsen Wiestad	<u>3 « - « 16 «</u>
Tilsammen	<u>20 « 3 « 22sk</u> <u>3.493 rd 10 sk</u>

Krav på boet

Ingeborg Christensdr.	
lønn 2/3 år	4 rd - « - «
Tyri Larsdr. lønn 2/3 år	2 « 2 « 16 «
Presten, påskeoffer	- « 3 « 12 «
Fattig Commisjonen	2 - « - «
Søren Sørensen fordring	12 « - « - «
Kirke-eiersken v/Lars	
Erichsen, fordring	- « 2 « - «
Auksjonsomkostninger	55 « 3 « 11 «
Innkassator Walleur 2%	68 « 1 « 15 «
Kongens Kasse 4%	129 « 2 « 7 «
Salær 1% av 3.305 rd 2.10	33 « - « 6 «
Revisjonskontoret	11 « 1 « 2 «
Stempelpapir	17 « - « - «
Skriving av 40 ark	20 « - « - «
Futen, oppnevning av vitner	- « 1 « 8 «

Proklamasjon	2 « - « - «
Sorenskriverens tjener, skriver-douseur	2 « - « - «
Vurderingsmenn	1 « - « - «
2 mann til opprydding etc.	1 « 1 « 2 « 363 rd 3 ort 7 sk
Igjen til deling mellom arvingene	<u>3.129 rd 1 ort 3 sk</u>
hvorav 1/2 går til mannens arvinger:	
a. Askild Sørensen Fiskaaen	782 rd 1 ort 6 3/4 sk
b. Søren Sørensen, nå bosatt i Kronå	<u>782 « 1 « 6 3/4 «</u> 1.564 rd 2 ort 13,5
og den andre 1/2 går til konens gjenlevende arvinger:	
c. Claus Christian Rønne, Bergen	625 rd 3 « 10 1/5 sk
d. Peder Schavenius Rønne, Bergen	625 « 3 « 10 1/5 «
e. Maren Elisabeth Schavenius Sl. Kongstads, Bergen	<u>312 « 3 « 17 1/10 «</u> 1.564 rd 2 ort 13,5
Som dermed ballanserer med	<u>3.129 rd 1 ort 3 sk</u>

Anmeldte fordringer og alle omkostninger i forbindelse med skiftet ble utlagt til full utbetaling fra auksjonspengene som innkassator Walleur hadde hånd over.

Utlagt til utbetaling fra innkassator Walleur:

Tjenestepiken Ingeborg Christensdatter for lønn 2/3 år	4 rd - ort - sk
- « - Tyri Larsdatter	« « « 2 « 2 « 16 sk
Presten for påskeoffer	- « 3 « 12 sk
Fattigkommisjonen	2 « - « - «
Søren Sørensen Waage, dekning av regning	12 « - « - «
Kirke-eiersken fru Barth v/Lars Erichsen Riisøen (Feil! Skulle vært 2 ort)	2 « - « - «
Auksjonsomkostninger	55 « 3 « 11 «
Innkassator Walleur til seg selv 2% av boet (Godtgj. som innkassator og tilsynsmann iflg. arvingenes tilståelse)	68 « 1 « 15 «
Skifteomkostninger	92 « - « 8 «
Kongens Kasse 4%	<u>129 « 2 « 7 «</u>
	<u>369 rd 1 « 21 sk</u>

Oppgjørene til arvingene tok til med

Askild Sørensen Fiskaaen - Han fikk i arv 782 rd 1 ort 6 3/4 sk, bestående av:

John Trulsen Grønhillers obligasjon av 15/5-1794	99 rd - « - sk
10 2/5 spann korn i garden Stange	200 « - « - «
Hos Bent Bentsen Wisted (mot tilbakelevering av pant)	3 « - « 6 «
Andel av de 4 rd 14 sk Walleur skylder til boet	1 « - « 3 1/2
« « « 4 rd Ommund Rossebø « « «	1 « - « - «
« den uvisse gjeld 13 rd 3 ort 6 sk	3 « 1 « 19 1/2
Av salgssummen for garden Stange	173 « 1 « 12 «
« kontantene 663 rd 1 ort 6 sk hos Walleur	165 « 3 « 7 1/2
« auksjonspengene 909 rd 3. 6. hos Walleur	135 « 1 « 20 1/4
Fullt utlegg	<u>782 rd 1 ort 6 3/4 sk</u>

Den neste arvingen var **Søren Sørensen Waage** - Han mottok like mye i arv som broren Askild, men fikk i stedet for Grønhillerobligasjonen og Stange-gården, utlagt selve gjestgiverstedet Kronå med påstående huser for 300 riksdaler. Ellers bestod arven til Søren av de samme postene som til Askild.

Claus Christian Rønne, Bergen, mottok i arv 625 rd 3 ort 10 1/5 sk.

Dette fikk han utlagt på denne måten:

Andel av de 4 rd 14 sk Walleur skylder boet	- « 3 « 7 3/5 sk
« « « 4 rd Ommund Rossebø skylder boet	- « 3 « 4 4/5 «
« « den uvisse gjeld 13 rd 3.6	2 « 3 « 1 1/5 «
Av salgssummen for garden Stange	380 « 1 « 17 3/5 «
« kontantene 663 rd 1 ort 6 sk	132 « 2 « 15 3/5 «
« auksjonspengene 909 rd 3.6	<u>108 « 1 « 11 2/5 «</u>
Fullt utlegg	<u>625 rd 3 ort 10 1/5 sk</u>

Capitain Peder Schavenius Rønne, Bergen fikk akkurat like mye som ovennevnte. Sammensetningen av arven hans var også identisk med den forrige arvingen.

Maren Elisabeth Schavenius Sl. Kongstads, Bergen fikk i arv 312 rd 3 ort 17 1/10. Arvesammensetningen hennes bestod av de samme postene som de to sistnevnte arvingene, men utgjorde på alle punkter det halve.

Saaledes er dette skifte herved sluttet og tilendebragt som herved under min Haand og tvende Vitterligheds Vidner bekræftes.-

Datum ut Supra. (4/6- 1800) F. C. Hansen.

Som Vidner: Børge Thorsen F. W. Hielm.

Det ser ut for at den konstituerte skifteforvalteren har klart å få orden i sakene. Han fikk ryddet opp i uoppgjorte skifter så arvingene kunne få sine penger. Et av skiftene han overtok, var etter en tidligere kjenning, nemlig lensmann John Andreas Walleur. Han døde nok i september 1798. Skiftet ble åpnet den 29/9-1798 og sluttet den 13/1-1803. Men der ble ingen arv å få. Boet var konkurs. Og det ble nå helst småbeløp skifteretten fikk å forvalte. Sjelden kom det opp i noen hundre daler. Sørensen-Waage-skiftet som vi har tatt for oss, er en sjelden unntagelse. Her får arvingene i starten utlevert et arveforskudd som består i en kiste full av penger, hele 663 rd. Og det endelige arvebeløpet de fikk, viste nok godt igjen i lommeboka. Men slike arver er det ikke så mange forunt å få del i.